

- Bouw
- Industrie
- Infrastructuur
- Ruimtelijke ordening
- Milieu
- Onderzoek

INHOUDSOPGAVE

Procedurale problemen bij uitbreiding
Cauberg-Huygen is oprecht betrokken

2

Als de IPO-toets tekortschiet

Column: Roy Savelkoul over denken vanuit je sterkte

Datacenter Rabobank Boxtel
Ons onafhankelijke technische geweten

3

Onderzoek schept duidelijkheid

Minister neemt Toolkit in ontvangst
Hoger rendement tegen gelijkwaardige
kosten

4

En Profiel: maak kennis met Emile Philippens

Cursussen

Colofon

Duurzame ambities Koninklijke Mosa

Het streven: geen restproducten

Jacques Laumans, directeur Koninklijke Mosa in Maastricht

De fabriek van Koninklijke Mosa in Maastricht heeft een forse energieconsumptie. De restwarmte die vrijkomt bij het bakken en drogen van tegels verdween voorheen via de schoorsteen. Voor een bedrijfsuitbreiding hebben Koninklijke Mosa en Cauberg-Huygen goed gekeken hoe de energiestromen beter kunnen worden ingezet. Dat is niet alleen een economische, maar ook een duurzame investering.

De nieuw te bouwen fabriek gaat zo'n zes miljoen kubieke meter gas per jaar gebruiken. Een derde daarvan wordt gebruikt voor het sproeidroogproces, twee derde gaat naar de oven en de droger. In een conventionele

fabriek verdwijnt veel van de gebruikte energie als restwarmte. Mosa-directeur Jacques Laumans: "Cauberg-Huygen heeft heel actief meegedacht over het benutten van die reststromen."

Energie opwekken

Op verschillende plekken in de fabriek worden reststromen gebruikt voor de opwekking van energie. Laumans: "De sproeidroger krijgt bijvoorbeeld een WKK (Warme Kracht Koppeling)-installatie. Daardoor wordt behalve warmte ook elektriciteit geproduceerd die binnen de fabriek kan worden benut." Een nieuwere toepassing, die ook in de fabriek wordt ingezet, is ORC (Organic Rankine Cycle). Daarmee wordt de warmte uit de

verbrandingsgassen van de oven omgezet in elektriciteit. Tot slot wordt de restwarmte uit de koelzone ingezet om de verbrandingslucht voor de oven mee te verwarmen.

Stadsverwarming

Koninklijke Mosa zet de reststromen niet alleen in binnen de fabrieksmuren. Op vijfhonderd meter van het nieuwe pand wordt een woonwijk gebouwd. "Het idee ontstond om restwarmte van de fabriek in te zetten voor stadsverwarming", vertelt Laumans. "Uit berekeningen blijkt dat we genoeg warmte over hebben om de duizend woningen van het nieuwbouwproject van warmte te voorzien. Over dat plan zijn we nu in gesprek met het nutsbedrijf en de projectontwikkelaar."

Geen restproducten

"Het is de bedoeling dat we op den duur ook WKK- en ORC-technieken gaan toepassen in onze bestaande fabriek", zegt Laumans. "Uiteindelijk willen we alleen nog maar gas afnemen van het energiebedrijf en alle elektriciteit zelf opwekken." Het ultieme streven is een productiecyclus zonder restproducten. Laumans: "Bij alle trajecten die daarvoor nodig zijn, vertrouwen we op de expertise van Cauberg-Huygen."

Meer informatie

Wilt u meer weten over de duurzame oplossingen van Cauberg-Huygen? Neem dan contact op met ing. Emiel Heijnen, tel: 043 - 346 78 78 of e-mail: e.heijnen@chri.nl.

Eerste grootschalige project in Almere

Passiefhuisprincipe halveert energiekosten

Stijgende energiekosten vragen om innovatieve oplossingen van bouwers, ontwerpers en adviseurs. Dan wordt al snel gedacht aan duurzame energieopwekking. Maar vraagbeperking is een zeker zo interessante optie. Een van de kansrijkste initiatieven voor vraagbeperking is het passiefhuisprincipe. Daarmee wordt door een uitzonderlijk goede isolatie een forse energiebesparing gerealiseerd. BAM Vastgoed past dit nu voor het eerst toe in de seriematige woningbouw.

Door de voortdurende aanscherping van energieprestatie-eisen en stijgende energiekosten wordt vraagbeperking steeds interessanter. Met passiefhuizen kunnen de gebouwgebonden energiekosten met zo'n vijftig procent worden teruggedrongen. Dat gebeurt onder meer met een uitzonderlijk hoge isolatiegraad van de gesloten geveldelen en driedubbel glas.

Van klein naar groot

In verschillende Europese landen wordt de passiefhuistechniek al breed toegepast. In Nederland zijn tot nu toe alleen kleinschalige projecten opgestart. BAM Vastgoed is de eerste Nederlandse bouwer die de techniek integreert in een bestaand bouwsysteem. Dat betekent dat het bedrijf het passiefhuisprincipe op grote schaal, kosteneffectief kan inzetten.

Het eerste project is de ontwikkeling van 103 woningen in het Columbuskwartier in Almere.

Techniek standaardiseren

De realisatie van het project is in handen van BAM Woningbouw W&R. Dat bedrijfs-onderdeel legt zich toe op bouwstandaarden voor seriematige bouw. Uitgangspunt is dat de eindgebruiker de meerkosten die passief bouwen met zich meebrengt, terugverdient met een forse besparing op de energielasten. Om die kostenbesparing te realiseren, moesten de verschillende isolatiemaatregelen die bij passiefhuizen worden toegepast, nauwkeurig worden doorgerekend. Dit onderdeel van het project nam Cauberg-Huygen voor zijn rekening.

Gevelbeeld passiefwoningen in Almere, ontwerp INBO architecten

Kosteneffectiviteit centraal

Kosteneffectiviteit van alle mogelijke maatregelen stond bij de berekeningen voorop. De energieprestatie van de ontwerpen is doorgerekend volgens de EPC-methode (Energie Prestatie Coëfficiënt) en met het PHPP (PassiefHuis ProjecteringsPakket). Vooral die laatste berekening vereist een hoge mate van nauwkeurigheid. Een kleine afwijking in een deelberekening kan namelijk grote gevolgen hebben voor de netto uitkomst. De uitkomsten droegen uiteindelijk bij aan de optimale toepassing van passiefhuizen in de seriematige bouw.

Op naar 2015

SenterNovem ondersteunt het project met een subsidie in het EOS-DEMO kader. Zo'n bruikbare standaard voor passief bouwen brengt de energieprestatie-eisen die de overheid voor 2015 heeft gesteld, namelijk binnen bereik van alle ontwikkelaars.

Meer informatie

Wilt u meer weten over de mogelijkheden van vraagbeperking? Neem dan contact op met ir. Arie Kalkman, telefoon: 010 - 425 74 44 of e-mail: a.kalkman@chri.nl.

Denken vanuit je sterkte

“Belangrijk is dat bedrijven blijven denken vanuit hun sterkte.” Dat schreef Radboud de Groot van PricewaterhouseCoopers in zijn analyse over hoe ondernemingen kunnen omgaan met de gevolgen van de financiële crisis. Het is een advies naar mijn hart. Ik ben al achttien jaar werkzaam bij Cauberg-Huygen en ik durf wel te stellen dat uitgaan van onze eigen kracht altijd de ruggengraat van ons bureau is geweest.

Ook in deze tijd vallen we daarop terug: onze gedegen technisch-fysische kennis op veel en diverse vakgebieden, gecombineerd met het vermogen om die vakgebieden integraal te beoordelen. Met daarnaast een compleet inzicht in het woud van wetten, regels en procedures. Als ik nu kijk naar onze kracht op het gebied van industrie, dan onderscheid ik twee kernelementen: energie en vergunningenmanagement.

Onze conventionele energiebronnen zijn naar verwachting binnen één generatie uitgeput. Duurzaam energiegebruik en alternatieve energiebronnen verdienen daarom een hoge prioriteit in het bedrijfsleven. Temeer omdat de overheid voor dit thema een belangrijke plek ziet weggelegd in de Nederlandse kenniseconomie. Oplopende prijzen, maatschappelijke bewustwording en een actief stimuleringsprogramma bieden ondernemingen kansen om nú te inventariseren welke mogelijkheden er liggen.

Wij kunnen u van dienst zijn met een conceptuele analyse en een uitwerking van de mogelijkheden. Denk bijvoorbeeld aan het inzetten van warmteoverschot in industriële processen voor woningverwarming. Koninklijke Mosa is hier een sprekend voorbeeld van.

Als ondernemer bent u in deze tijd - nog meer dan anders - gebaat bij een accuraat vergunningenmanagement. De regering heeft beloofd de regeldruk te verminderen, maar de praktijk is weerbarstig. Juist nu moeten ontwikkelingen en investeringen worden zeker gesteld. Vertragingen en risico's door het te laat of niet opstarten van vergunningenprocedures moeten worden vermeden. Vanuit onze kennis en ervaring zijn wij als geen ander in staat u in dit traject te gidsen. Dat doen we op dit moment bijvoorbeeld voor het Rabobank datacenter in Boxtel.

Juist daar waar een integrale visie wordt gevraagd, zijn wij in staat om – vanuit onze adviesvelden in zowel industrie als gebouwde omgeving – over grenzen heen te kijken. Wij blijven denken vanuit onze sterkte.

Roy Savelkoul
adjunct-directeur

Procedurele problemen bij uitbreiding

“Cauberg-Huygen is oprecht betrokken”

Schoonbroodt-controller Pierre Janssen

In de jaren vijftig verkocht Gebroeders Schoonbroodt Pluimvee- en Poeliersbedrijf in Nuth de eieren over de keukentafel. Inmiddels is het bedrijf gegroeid tot een uit de kluiten gewassen versboerderij, die bekend is in de wijde omtrek. Door de toegenomen geluidsuitstraling, met name van de bijbehorende groothandel, kreeg het bedrijf te maken met een uitgebreide juridische procedure.

“Ons bedrijf heeft twee locaties. Bij beide kregen we te maken met een akoestisch vraagstuk,” verduidelijkt Pierre Janssen, controller bij Schoonbroodt. “Sinds 2004 werken we hiervoor samen met Cauberg-Huygen.”

Groeispurt

Het bedrijf ligt in de buurt van een natuurgebied van hoge landschappelijke en culturele waarde. “In 1995 hebben we onze 10.000 kippen weggedaan en zijn we ons gaan richten op de detail- en groothandel”, blikt Janssen terug. “Het bedrijf groeide en er kwamen steeds meer klanten over de vloer. In 2004 is echter een klacht ingediend over geluidsoverlast. Van de gemeente moesten we toen het aantal bezoekers beperken. Maar dat botste natuurlijk met onze ondernemerszin.”

Daarom ging het bedrijf op zoek naar een voor iedereen bevredigende oplossing.

Samen werken aan oplossing

Janssen bekeek samen met Cauberg-Huygen en een planologisch adviesbureau hoe het bedrijf beter kon worden ingepast in de omgeving. Dat leverde een compensatievoorstel op, dat het bedrijf aan de gemeente heeft voorgelegd. Janssen legt uit: “We willen bijvoorbeeld wijnranken plaatsen op onze grond en kippen, schapen en konijnen in de wei laten lopen. Zo'n landelijke uitstraling past bij onze natuurlijke producten én bij het gebied. De gemeente heeft nog geen beslissing genomen over dit voorstel. Pas als het tracé bekend is van de snelweg die hier vlakbij zal komen, krijgen we meer duidelijkheid.”

Waardevol advies

Ook op de tweede locatie was er sprake van geluidsoverlast voor omwonenden. “We hebben het geluidsniveau kunnen terugdringen door een aantal maatregelen”, aldus Janssen. “Zo draaien de koelingen van onze vrachtwagens niet meer op diesel, maar op elektriciteit. Wij zijn zelf niet op de hoogte van alle wet- en regelgeving. De adviezen van Robert Slangen van Cauberg-Huygen zijn daarom waardevol. Hem spreek ik regelmatig. Dat voelt niet als contact met een externe adviseur, hij is oprecht betrokken. En dat levert een goede samenwerking op.”

Meer informatie

Wilt u meer weten over de adviezen van Cauberg-Huygen op het gebied van geluid, al dan niet gerelateerd aan procedures en wetgeving? Neem dan contact op met Robert Slangen, telefoon: 043 - 346 78 78 of e-mail: r.slangen@chri.nl.

Capaciteitsuitbreiding Holland Malt

Als de IPO-toets tekortschiet

Nederland kent strenge eisen op het gebied van luchtkwaliteit. Een uitgebreid luchtkwaliteitsonderzoek voor aanvang van bouw- en ontwikkelingsplannen maakt de benodigde maatregelen inzichtelijk. Bovendien voorkomt het vertraging of stopzetten van de bouw. Holland Malt bracht de effecten van een geplande capaciteitsvergroting in kaart.

Holland Malt vergroot zijn moutproductie in de Eemshaven met meer dan honderd procent. Om de benodigde milieuv vergunning te verkrijgen, moet het bedrijf onder meer voldoen aan de eisen die zijn vastgelegd in de Wet luchtkwaliteit.

Aanvullend onderzoek

De verwachte situatie na een bedrijfsvergroting wordt in eerste instantie gescreend met de luchtkwaliteitstoets van het Interprovinciaal Overleg (IPO). Is zo'n initiële screening niet voldoende, dan wordt een volledig onderzoek uitgevoerd met behulp van door

het ministerie van VROM goedgekeurde modellen. Voor die klus schakelde Holland Malt Cauberg-Huygen in.

Fijn stof en NO₂

Adviseurs Peter Geelen en Reinder Ronda gebruikten het door TNO ontwikkelde, goedgekeurde model PluimPlus. Daarmee bepaalden zij tot in detail de emissiebronnen van fijn stof en NO₂ als gevolg van de voorgenomen uitbreiding. PluimPlus maakte het effect van de emissiebronnen op de concentraties van NO₂ en fijn stof in de lucht inzichtelijk. Belangrijk aandachtspunt daarbij was het bepalen van het effect van de variatie van de emissiebronnen door het jaar heen.

Kostenbesparend

De uitbreiding van de productie van Holland Malt bleek mogelijk zonder aanvullende maatregelen. Daarmee voorkwam het onderzoek niet alleen overbodige investeringen, maar ook aanpassingen en vertragingen in een later stadium.

Meer informatie

Wilt u meer weten over het luchtkwaliteitsonderzoek van Cauberg-Huygen? Neem dan contact op met Peter Geelen, telefoon: 073 - 751 79 00 / e-mail: p.geelen@chri.nl, of Reinder Ronda, telefoon: 020 - 696 71 81 / e-mail: r.ronda@chri.nl.

“Ons onafhankelijke technische geweten”

In Boxtel bouwt Rabobank Nederland een nieuw datacenter. Door de gevoeligheid van de informatiestromen verschilt het project van reguliere bouwprojecten. PRC-adviseur Egon Jenniskens voert samen met bouw-directeur Jan de Graaf het projectmanagement. Adviseurs van Cauberg-Huygen begeleiden sinds begin 2008 het vergunningstraject.

Twincenter

“De manier waarop Rabobank Nederland deze locatie heeft gekozen is nogal onorthodox. Er is een kaart van Nederland genomen met Best als middelpunt en daar zijn allerlei randvoorwaarden overheen gelegd”, vertelt procesmanager Egon Jenniskens. “Het datacenter moet namelijk een twincenter worden met de bestaande locatie in Best. Hierdoor is de continuïteit van de kritische processen en diensten ook in de toekomst gewaarborgd. In geval van nood kunnen de locaties elkaars werk overnemen.”

Strengere eisen

Centra voor betalingsverkeer zijn door de Nederlandsche Bank en de Europese Centrale Bank gebonden aan strenge eisen. Tel daarbij op dat Rabobank Nederland als het gaat om businesskritische processen een buitengewoon risicomijdende ondernemer is en Boxtel zich nadrukkelijk profileert als groene gemeente. Jenniskens: “De locatie is dus puur geselecteerd op planologische gronden. Praktische operationele zaken kun je later oplossen. Duurzaamheid en energiebesparing zijn daarbij de centrale thema's.”

Rode draad

Ziedaar de uitdaging voor het ontwerpteam van het project. Jenniskens: “We vonden in Cauberg-Huygen een flexibel bureau met

PRC-adviseur Egon Jenniskens op de bouwplaats van het nieuwe datacenter

een brede én diepe kennis. In overleg met adviseur Emile Philippens kwamen we tot een taakverdeling. Cauberg-Huygen heeft onder meer de initiële bouw- en milieuvergunning geregeld en bewaakt de rode draad. De vergunningaanvragen zijn verricht op het basisontwerp. Tegelijkertijd zijn in amper zes maanden het definitief ontwerp en het bestek afgerond. Bij zo'n technisch complex project is het gevaar van tegenstrijdigheden tussen de aanvraag en het uiteindelijke bestek groot. Als er gewijzigde voorstellen komen, bekijkt Cauberg-Huygen of die stroken met de

eerder verstrekte vergunningen. Die coördinatie zorgt ervoor dat we geen vertraging oplopen.”

Snelkookpan

Ook tijd is een belangrijke factor. “We hebben bijvoorbeeld begin oktober het bestek afgerond. Op 15 oktober werden we eigenaar van de grond en op 20 oktober zijn we met de bouw gestart. Om dat voor elkaar te krijgen, moesten allerlei processen die elkaar gewoonlijk opvolgen parallel worden uitgevoerd”, vertelt Jenniskens. “Dat betekent dat

de opdrachtgever, het projectmanagement, de bouwer en alle adviseurs samen in een soort snelkookpan zaten. De adviseurs van Cauberg-Huygen hebben daarin laten zien dat ze uitstekend prioriteiten kunnen stellen: ze zetten alle procedures op het juiste moment in gang.”

Duurzame ambities

Het datacenter behoort tot de top op het gebied van duurzaamheid. Behalve het datacenter verrijst in Boxtel een toonaangevend kantoorgebouw van vier bouwlagen en een atrium. Het wordt ingericht volgens Rabo Unplugged, het nieuwe activiteitengerelateerde werkplekconcept van Rabobank Nederland. De duurzame ambities van zowel de gemeente Boxtel als Rabobank zorgen ook bij dat deelproject voor een pittige opgave voor bouwer en adviseurs. Jenniskens: “Rabobank is ambitieus en stelt hoge eisen aan huisvesting. Cauberg-Huygen vertaalt die eisen en stelt de kaders voor het ontwerp. Klimaat en akoestiek zijn heel belangrijk en de werkplekken moeten flexibel, maar wel werkbaar zijn. Cauberg-Huygen is in dit geval ons onafhankelijke geweten voor allerlei technische zaken. Dat gaat zelfs zo ver dat we tegen andere adviseurs zeggen: “Laat eerst Cauberg-Huygen beoordelen of het technisch kan.”

Meer informatie

Het nieuwe datacenter van Rabobank Nederland is een ontwerp van Van Aken Architecten. Het datacenter wordt gerealiseerd door BAM Utiliteitsbouw. De oplevering is gepland op 31 december 2009.

Benieuwd wat we kunnen betekenen voor uw vergunningstraject? Emile Philippens vertelt u er graag meer over, telefoon: 073 - 751 79 00 of e-mail: e.philippens@chri.nl.

Geluidmeting voor Raad van State

Onderzoek scheidt duidelijkheid

De definitie van het begrip ‘binnen-terrein’ stond in december centraal bij een uitspraak van de Raad van State. Cauberg-Huygen droeg met metingen bij aan de juiste duiding van de term. En daarmee aan een richtinggevende uitspraak.

Moet een school het geschreeuw en gejoel van kinderen op het schoolplein meenemen bij de toetsing van geluidgrenswaarden? Om die vraag draaide het bij de uitspraak van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (Barim) zegt dat menselijk stemgeluid buiten beschouwing blijft. Tenminste, als er sprake is van een onverwarmd en onoverdekt terrein, dat onderdeel is van de inrichting. Dat verandert als het terrein omsloten is door bebouwing en kan worden aangemerkt als binnenterrein. In dat geval weegt het menselijk stemgeluid wél mee.

Definitie bepalen

Cruciaal voor het oordeel van de Raad van State was daarom de vraag of het bewuste schoolplein al dan niet een binnenterrein genoemd moest worden. Maar juist voor de definitie van die term biedt het Barim weinig handvatten. Om duidelijkheid te verschaffen,

vroeg de afdeling Bestuursrechtspraak de Stichting adviserende Bestuursrechtspraak het verschil te bepalen tussen het achtergrondgeluidniveau op het schoolplein en hetzelfde niveau buiten de omringende bebouwing.

Richtinggevend

De stichting beschikt echter niet over eigen niveaumeters voor het uitvoeren van de verschillende simultane referentieniveaumetingen. Daarom heeft Cauberg-Huygen die ter beschikking gesteld. Assistent-projectleider Corjan van Uffelen begeleidde het onderzoek. Op grond van de uitkomsten stelde de Raad van State een definitie vast: als het verschil tussen het referentieniveau aan de voorzijde en de achterzijde van de bewuste bebouwing 4 tot 5 dB(A) bedraagt, is er sprake van een binnenterrein. Die uitspraak is richtinggevend voor toekomstige procedures.

Meer informatie

Wilt u meer weten over geluidsmetingen door Cauberg-Huygen? Neem dan contact op met Corjan van Uffelen, telefoon: 010 - 425 74 44 of e-mail: c.vanuffelen@chri.nl.

Emile Philippens

- Vestiging: Den Bosch
- Functie: vestigingsmanager
- Leeftijd: 42
- Datum in dienst: 1 januari 1999

Wat is je achtergrond?

Ik ben bij Cauberg-Huygen begonnen als projectleider. Ik hield – en houd – me vooral bezig met geluidszaken in de industriële sector. Ik startte op dit kantoor, dat toen nog bij de vestiging Maastricht hoorde. Nu werken er hier in Den Bosch 35 mensen, aan wie ik leiding geef. Ik ben dus meegegroeid met het kantoor.

Wat is je functie?

Ik ben vestigingsmanager. Dat betekent dat ik me met de hele bedrijfsvoering bezighoudt: personeelszaken, kwaliteit, huisvesting en financiën vallen allemaal onder mijn verantwoordelijkheid. Eigenlijk ben ik een verlengstuk van de directie. Daarnaast houd ik me zo'n zestig procent van mijn tijd bezig met projecten.

Wat is je uitdaging?

De afwisseling. We werken voor heel diverse opdrachtgevers. De ene keer trek ik als projectleider de kar, de andere keer word ik door een ander ingeschakeld als projectmedewerker. Daardoor werk ik met heel veel verschillende, vaak jonge mensen. Dat is inspirerend. Het is mooi om met z'n allen, in een team, een project tot een goed einde te brengen.

Waarom Cauberg-Huygen?

Het is een middelgroot bureau: groot genoeg om heel veel expertise in huis te hebben, maar niet zó groot dat het een log apparaat wordt. De platte organisatie zorgt ervoor dat medewerkers veel vrijheid hebben om hun werk in te vullen. Bovendien zijn we niet gelieerd aan een bouwbedrijf, waardoor we onafhankelijk kunnen opereren. Al met al staan we bekend als een bureau dat werkt aan spraakmakende projecten. Een kleine onderneming met een duidelijk eigen gezicht, noem ik het wel eens.

Minister neemt Toolkit in ontvangst

Hoger rendement tegen gelijkwaardige kosten

De overheid spant zich al langer in om het energieverbruik van nieuwbouwwoningen terug te dringen. Daarbij was tot nu toe weinig oog voor de verbeterslag die in de bestaande bouw is te maken, vindt directeur Willem Otter van BAM Woningbouw W&R. Uit die overtuiging ontwikkelde hij met een groot aantal partners, waaronder Cauberg-Huygen, de Toolkit Bestaande Bouw.

"Van de Nederlandse woningvoorraad is 53 procent voor 1976 gebouwd", vertelt Otter. "Die huizen zijn niet of nauwelijks geïsoleerd. Op sommige plekken is zelfs een energiebesparing van 85 procent mogelijk. Waarom zou je daar dan niet beginnen: op de plek waar de grootste problemen liggen?" Twee jaar geleden vatte Otter het plan op voor de ontwikkeling van een Toolkit Bestaande Bouw: een serie handvatten om bestaande woningen te renoveren tot minimaal energielabel A. De Toolkit is toegespitst op woningcorporaties, die het leeuwendeel van de beoogde woningen bezitten. Onlangs nam minister Van der Laan van VROM (Wonen, Wijken & Integratie) het afgeronde boekwerk in ontvangst.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

BAM zocht voor het project een brede samenwerking en besloot het einddocument voor iedereen toegankelijk te maken. Volgens Otter was dat vanzelfsprekend: "Natuurlijk is de Toolkit voor BAM een belangrijk strategisch hulpmiddel. Maar wij dragen ook graag bij aan een beter Nederland. Dat zijn we als grootste aannemer ook verplicht, vind ik." Otters ambitie met de Toolkit gaat dan ook verder dan de portefeuille van BAM: "Ik zou het prachtig vinden als alle woningcorporaties een hoger rendement uit hun bestaande woningen halen tegen gelijkwaardige kosten."

Willem Otter, directeur BAM Woningbouw W&R, met de Toolkit

Integrale aanpak

BAM is ervan overtuigd dat energiebesparing alleen werkt in een integrale aanpak. "Je kunt niet alleen maar naar CO₂-reductie en woonlastenvermindering kijken", zegt Otter. "Dan houd je heel goed geïsoleerde dozen over, met zo min mogelijk ramen en deuren. Ook comfort, gezondheid en uitstraling moeten worden meegewogen. Bovendien blijkt dat de verbetering van één kwaliteit doorwerkt in andere kwaliteiten. Als je een huis heel slim isoleert, is het bijvoorbeeld mogelijk om hogetemperatuurradiatoren te hergebruiken als lagetemperatuurradiatoren. Dat scheelt afval, kosten en ongemak voor bewoners."

Aanstekelijk enthousiasme

Andere partijen delen Otters enthousiasme. Zo benaderde de provincie Utrecht BAM voor een pilotproject. Daarin renoveert de aannemer 43 woningen met de Toolkit. Als

de pilot succesvol is, laat woningcorporatie De Alliantie al haar overige te renoveren woningen binnen de provincie Utrecht ook met de Toolkit aanpakken. In Groningen pakt BAM dit jaar een hele wijk van achthonderd woningen aan. En op vijf andere plaatsen voert BAM gesprekken, of zijn al projecten gestart. Otter: "Het zijn natuurlijk moeilijke tijden voor nieuwbouwprojecten. Daardoor verschuift de aandacht naar bestaande bouw. Maar ik mag graag geloven dat de Toolkit daaraan ook een steentje heeft bijgedragen."

Meer informatie

Directeur Willem Otter van BAM Woningbouw W&R is opdrachtgever en eindredacteur voor de Toolkit Bestaande Bouw. Projectgroep DEPW en SenterNovem zijn partners in het project. De uitgave is ontwikkeld in nauwe samenwerking met vier grote woningcorporaties, Cauberg-Huygen, De Haas & Partners, Bouwhulp en DHV.

Wilt u meer weten? Eelco Smeele staat u graag te woord. Telefoon: 010 - 425 74 44. E-mail: e.smeele@chri.nl.

Minister Van der Laan ontving op 15 januari 2009 uit handen van BAM-bestuursvoorzitter Van Oosten de Toolkit Bestaande Bouw. De minister toonde zich enthousiast over deze publicatie met praktische, integrale oplossingen voor energiebesparing en inzet van duurzame energie bij 1,1 miljoen verouderde (corporatie)woningen. Foto: BAM

Cursussen

Cauberg-Huygen organiseert regelmatig workshops, seminars en cursussen over actuele onderwerpen. Voor de komende maanden staan de volgende cursussen op de agenda.

Energiebesparende en duurzame renovatie

In maart/april 2009 organiseert de initiatiefgroep Toolkit Bestaande Bouw de cursus *Energiebesparende en duurzame renovatie met Toolkit Bestaande Bouw*. Energiereductie bij bestaande woningen wordt steeds belangrijker om de totale woonlasten voor bewoners te kunnen beheersen én om te kunnen voldoen aan de Nederlandse doelstelling om een aanzienlijke CO₂-reductie te realiseren. Wilt u weten hoe u uw woningvoorraad energiezuiniger kunt maken door middel van een integrale aanpak dan is de cursus *Energiebesparende en duurzame renovatie met Toolkit Bestaande Bouw* iets voor u.

Meer informatie

Beide cursussen kunnen ook incompany worden gegeven. Meer weten over de inhoud, voor wie de cursussen zijn bestemd, data, locatie en kosten? Kijk dan op www.chri.nl/bijeenkomsten

Vochthinder in Woningen en Praktijkgevallen

In veel woningen komen vochtproblemen voor. De oorzaken kunnen heel verschillend zijn: een bouwkundig gebrek, verkeerde isolatie, toevoer van vocht vanuit kruipruimte of onvoldoende verwarming of ventilatie door de bewoner. Soms zijn metingen nodig om de oorzaken van de schade vast te stellen. Cauberg-Huygen organiseert hierover in maart 2009 de cursus *Vochthinder in woningen* en de cursus *Praktijkgevallen*.

Colofon

CH-Profiel is een uitgave van Cauberg-Huygen. CH-Profiel zenden we gratis aan onze relaties. Ook CH-Profiel ontvangen? Stuur een e-mail met uw gegevens naar profiel@chri.nl. Vragen over het overnemen van tekst en beeld kunt u stellen aan onze afdeling Communicatie op kantoor Amsterdam. Hoewel we de grootst mogelijke zorg besteden aan de inhoud kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De uitgever aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele onjuistheden.

© maart 2009

Eindredactie en productie

Cauberg-Huygen, Amsterdam

Redactie

Point to Point Communicatie, Gorinchem

Fotografie

Jos de Vos Fotografie, Amsterdam

Fotoburo Peter Drent, Arnhem

Vormgeving en druk

Coers & Roest, Arnhem

CAUBERG-HUYGEN | CH | Lid ONRI
RAADGEVENDE INGENIEURS BV

Amsterdam
Bezoekadres:
Wibautstraat 129
1091 GL Amsterdam
Postadres:
Postbus 94204
1090 GE Amsterdam
T 020 - 6967181
F 020 - 6911794
✉ amsterdam@chri.nl

's-Hertogenbosch
Bezoekadres:
Pettelaarpark 101
5216 PR 's-Hertogenbosch
Postadres:
Postbus 638
5201 AP 's-Hertogenbosch
T 073 - 7517900
F 073 - 7517901
✉ denbosch@chri.nl

Maastricht
Bezoekadres:
St. Annalaan 60
6217 KC Maastricht
Postadres:
Postbus 480
6200 AL Maastricht
T 043 - 3467878
F 043 - 3476347
✉ maastricht@chri.nl

Rotterdam
Bezoekadres:
Boterdiep 48
3077 AW Rotterdam
Postadres:
Postbus 9222
3007 AE Rotterdam
T 010 - 4257444
F 010 - 4254443
✉ rotterdam@chri.nl

Zwolle*
Bezoekadres:
Wilhelm Röntgenstraat 4
8013 NE Zwolle
Postadres:
Postbus 1590
8001 BN Zwolle
T 038 - 4221411
F 038 - 4223197
✉ [zwolle@chri.nl](mailto: zwolle@chri.nl)

*Akoestisch en bouwfysisch laboratorium